

Мишљење на Нацрт Закона о удбеницима

Кратак опис захтева – питање: Министарство просвете, науке и технолошког развоја, доставило је дана 16.12.2014. године Нацрт Закона о удбеницима, са захтевом за достављање мишљења Комисије за заштиту конкуренције на наведени нацрт.

Издато мишљење: У вези са предложеним законским решењем у одељку - Одређивање максималне малопродајне цене удбеника и приручника за стручне предмете у стручним школама - члан. 33. ст. 1. и 2. Нацрта закона, који гласе: „Министарство, на основу предлога Комисије за одређивање максималне малопродајне цене удбеника и приручника за стручне предмете у стручним школама, сваке године доноси одлуку о максималној цени удбеника и приручника за стручне предмете у стручним школама најкасније до 1. априла текуће године за наредну школску годину. Комисија из става 1. овог члана има пет чланова, од којих су два стручњаци из области издаваштва (представник јавног и представник приватних издавача), један из Министарства, један из министарства надлежног за послове трговине и један из органа надлежног за заштиту конкуренције“, Савет Комисије наглашава да: Комисија за заштиту конкуренције не може да буде укључена у поступак израде предлога за одређивање максималне малопродајне цене, јер би такво деловање било у супротности са надлежностима које Комисија има у складу са Законом о заштити конкуренције. У конкретном случају ради се управо о понашању које би могло да изазове забринутост сваког тела које се бави заштитом конкуренције. Наиме, ограничавање учесника на тржишту да самостално, у складу са својом пословном политиком и условима на тржишту, утврђују цене својих производа у супротности је са основним принципима политике заштите конкуренције. Комисија је, с друге стране, потпуно свесна чињенице да држава, односно Влада Републике Србије, у одређеним ситуацијама могу предузимати мере које се односе на отклањање поремећаја на тржишту, али би такво деловање државе заиста морало да буде краткорочно и ограничено искључиво на стање на тржишту на којем постоје поремећаји, што би требало да буде образложено у сваком акту. Предложени нацрт и Образложење овог нацрта, не садрже разлоге који указују на неопходност овакве интервенције државе, те у том смислу ни Комисија не може да оцени да ли је предложена мера одговарајућа и неопходна за постизање одређеног јавног интереса, односно прихватљива са аспекта примене Закона о заштити конкуренције. Иако се одлуком министарства не одређују минималне цене, она за последицу ипак може да има уједначавање цена на максималном нивоу и самим тим и искључивање ценовне конкуренције, као једног од основних елемената конкуренције на тржишту. У пракси тела за заштиту конкуренције утврђивање фиксних и/или минималних цена у даљој продаји је означено као једна од најтежих повреда конкуренције, док је утврђивање препоручених или максималних цена под одређеним условима прихватљиво. Као генерално правило – оцена о прихватљивости одређивања максималних или препоручених цена зависиће, пре свега, од снаге учесника на тржишту који примењује ову праксу, али увек под условима да оно не значи, односно не омогућава, утврђивање фиксних или минималних цена принудом, условљавањем пословања или пружањем одређених погодности. Могући конкурентски „ризик“ прописивања – одређивања максималних или препоручених цена је у томе, што тако одређена цена може деловати као фокусна тачка за учеснике на тржишту на чије се пословање односи, односно може бити препозната као „преферирана цена“ онога ко ту цену 102 одређује, те из тог разлога исту може следити већина, или чак сви учесници на релевантном тржишту. У описаном случају могло би се говорити о *de facto* одређивању фиксне цене. Неспорно, ризик по конкуренцију може се састојати и у томе да овакав

начин одређивања цена може „ублажити“ конкуренцију на тржишту, или чак погодovati колузији (зобрањеном договарању) учесника на тржишту. С обзиром на то да би се у предметном случају радило о одлуци министарства, која би била обавезујућа за све учеснике на тржишту, тако утврђена максимална цена би могла довести до максималног уједначавања, све до нивоа изједначења, ценовних политика учесника на тржишту, а самим тим и до појаве ефеката који су у супротности са правилима конкуренције, односно до слабљења конкуренције. У складу са наведеним, Комисија за заштиту конкуренције предлаже надлежном министарству брисање, односно измену овако предложеног решења и сходно томе, и измену свих касније предложених законских решења у члановима достављеног нацрта који се позивају на, према мишљењу Комисије, спорне одредбе разматраног нацрта. Препорука Комисије је, да надлежно министарство покуша да предложена законска решења измени и тиме благовремено спречи могућност наступања негативних ефеката на стање конкуренције на наведеном тржишту. Покушај да се тржиште регулише на начин који би у пракси могао да се оцени као „претерана“ регулација може да доведе до значајног ограничавања конкуренције, а самим тим и до спречавања развоја овог тржишта, што у крајњој линији негативно утиче и на корист коју би потрошачи имали, уколико би закон омогућио услове за развој конкуренције, као главног покретача за унапређење услова под којима се одвија пословање учесника на тржишту.